

РЕЦЕНЗИЯ**на докторски дисертационен труд на****тема: МОДЕЛИРАНЕ НА ТАКТИЧЕСКАТА
ПОДГОТОВКА В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ /10-15 г./
ПРИ СКИОРИ СЛАЛОМИСТИ****Рецензент: проф. Васил Фурнаджиев, д.н.**

Проблематиката на обсъждания труд свързана с тактическото мислене според нас е не само актуална, но и значима. Това е така защото по произход тактическото мислене има квантова природа. Известно е, че оцеляването на първобитния човек при онези сурови климатични условия и дълбок сняг, особено при ловуването е зависело, не само от развитието на двигателните му качества – сила, бързина и издръжливост, но и от стратегията на ловуване, т.е. мисловните процеси.

Друг безспорен факт, който подкрепя квантовата природа на тактическото мислене е и това, че то е свързано и с морфологията на първобитния човек. И по-точно, че центровете на двигателно-мисловните процеси са разположени един до друг и то заедно със центровете на други жизнени процеси, като например тези на глада, жаждата и ендокринната система, т.е. в хипоталамуса, за разлика от центрове например на художественото и абстрактното мислене, които са развити значително по-късно и разположени извън него в различни участъци на мозъка.

Или двигателно-мисловните процеси, респективно тактическото мислене е генетична даденост и поради това за неговото развитие и усъвършенстване трябва да се работи още от ранна детска възраст. Но за съжаление това е тематика, която силно се подценява и рядко влиза в кръгозора на учените. Ето защо, още тук трябва да отдадем заслуженото на дисертанта и неговия научен ръководител за избора на тази тематика, разработката на която, както ще видим безспорно запълва и изяснява някои бели полета в подготовката с подрастващите от тази възраст.

В тази връзка горещо подкрепям и становището на дисертанта за схоластичния подход в подготовката на подрастващите, т.е. разглеждане на тактическото мислене, като неразделна част с другите страни на спортната подготовка, както и това, че за него трябва да се работи успоредно, а не отделно от тях. Без да се спирам на подробности това е една съвременна концепция на подготовка, а именно, че всички адаптационни и креативни процеси в човешкия организъм се изграждат на тъканно, молекулярно ниво, т.е. със синтез на съответни нуклеиди и специфични белтъци под прякото ръководство на ДНК, а не на функционално.

Или както посочва световноизвестния кардиолог Меерсон, цитирам – „Подобряването на функционалната мощ на сърцето в една или друга степен е пряко свързано с изграждането на съответна структурна следа”. Край на цитата. А не обратно, което преобладава в спортната практика.

Обсъжданият труд е добре оформен в четири отделни глави плюс приложение. Същият обхваща обем от 166 страници в които се включват 86 фигури, 20 таблици и 21 модула – приложения.

Съответно глава първа обхваща 64 стр., гл. II – 6, гл. III – 3, и гл. IV – 3, плюс 5 страници библиография. Последната включва 91 заглавия – 53 на кирилица и 38 на латиница. Останалите 45 стр. са отделени за приложение на модули и таблици.

Заслужава да се отбележи, че научно-приложната стойност на труда рефлектира още в глава първа – постановката на проблема. Или още в тази част на труда дисертанта съчетавайки богат висококвалифициран състезателен опит и висока ерудиция по обсъжданата проблематика е успял с логическа и методическа последователност в балансирани граници, да постави, анализира и професионално да обобщи широк кръг въпроси свързани с проблематиката на обсъждания труд. Преди всичко се открояват тези свързани с тактиката и тактическо мислене, визуализацията и развитието на паметта на подрастващите от тази възраст и не на последно място линията на движението на слаломиста, респективно съотношението – скорост, време и фаза на управление,

Това са въпроси с нова трактовка запълващи някои бели полета в подготовката на подрастващите слаломисти и по същество са с приносен характер. От друга страна не малка част

от разгледани въпроси в тази част на труда имат твърде популярен характер, а дисертанта ги разглежда твърде обстоятелствено и в стил на учебно помагало, а не аналитично характерно за обзор на научен труд. Като такива могат да се посочат: теми свързани с материалната база и екипировката, еволюция и характера на слалома и слаломните трасета, подготовка и мазането на скиите и не на последно място тези свързани с правилника.

Целите и задачите на труда, с малки изключения са добре формулирани и пряко кореспондират с проблематиката застъпена в заглавието на труда. И по точно тук възниква и логичния въпрос? Не е ли целесъобразно преди да формулираме задачи свързани с изграждане на модели и критерии за оптимизиране да има и такава, която да изясни ролята и мястото на тактическото мислене в подготовката на подрастващите слаломисти

Използваните методи за изследване и обработката на данните са коректно и с вещина третираны, Не липсват и някои оригинални, като видеокомпюторния кинематичен анализ, разработката на видеокомпюторни модели за визуализация на тактическото мислене и други.

В глава трета са изложени резултатите и анализа на широк кръг изследвания.

Като по-значими могат да се посочат преди всичко изследванията свързани с ролята на траекторията, линията на преодоляване на различни слаломни трасета - с изследвания на елитни слаломисти участвали в европейска купа в Боровец от една страна и от друга на подрастващи слаломисти с тестови трасета. Данните са обработени чрез вариационен и корелационен анализ. Тук с вещина е използван и критерия на Стюдън, което е спомогнало на дисертанта по прецизно да анализира получените резултати.

Анализът, направените констатации и изводи са коректни на получените резултати, а трактовката професионално и с вещина. Същите са позволили на дисертанта съответно да формулира и серия от изводи и препоръки за спортната практика. Тук заслужава да се прибави и разработения от дисертанта: коефициент за тактическа ефективност — изразяващ съотношението между средната скорост и фазата на

управление. Чрез същия може да се проследява ефективността при преодоляване на различни видове трасета, отделни група врати или фигури в два варианта, т.е. в количествен и аналитичен начин.

Други разработки от тази част на труда заслужаващи внимание са тези свързани с изследвания и анализ на резултати от така наречените от дисертанта тестове и методи за визуализация и не на последно място моделните тренировки за усъвършенстване на тактическото мислене при снежни и извън снежни такива за подрастващи слаломисти. Заслужава да се отбележи още, че всички те са оформени в подходящи фигури, таблици и диаграми.

Считам за целесъобразно да се спрем по-обстойно на проблема свързан с линията на движение на подрастващите слаломисти.

Това е една тематика за която в литературата няма единно становище и по-точно за нейната роля и място при подрастващите слаломисти. Това безспорно повишава стойността на проведените експерименти и получени резултати от дисертанта. Например съгласно данните от коефициентите на корелация получени между показателите на моментна скорост от една страна и времето на опора от друга поместени в табл. 20, се установява, че с единични изключения, където те са малко над 0.5 коефициентите на корелация са несъществени до ниски, което по-скоро говори, че проследяваните параметри от линията на движение в слалом за тази възраст са неубедителни и по-скоро показват, че линията на движение при слалом не е и не бива да бъде приоритет в подготовката на подрастващите слаломисти, особено за тези от младшата възраст. Заключение до което сам дисертанта достига при анализа на получените резултати. Цитирам „Запаметяването и следването на линията на движение в слалом трудно се подава на младите слаломисти, особено за младша възраст”. Край на цитата.

Според мен това са констатации и изводи с евристичен характер и с определен приносен характер за теорията и спортната практика при работата с подрастващите слаломисти.

И в обобщение на този въпрос и в подкрепа на получените резултати ще си позволя да посоча, че линията на движение се

явява от значение по-скоро за скоростните дисциплини и най-вече за гиганския слалом, и е от значение преди всичко за елитни скиори с богат технически потенциал и не на последно място владеещи до съвършенство изтеглените завои, скиори с мека и пластична стойка притежаващи добро чувство за снега, респективно терена. Освен това в познатата ми научно-приложна литература няма данни за съществуването на универсална линия на движение на скиора-алпиец за различните дисциплини и по-точно - научно обосновано предписание за това в какво съотношение трябва да бъдат например скорост и линия на движени по време на преодоляване на дадено трасе за да се постигне максимално добро състезателно време. То има комплексен и индивидуален характер за различните състезатели и различните състезателни трасета и преди всичко то зависи от нивото на техническия арсенал на скиора. Или линията на движение по състезателните трасета не бива да бъде самоцел!

В подкрепа на казаното ще си послужи с един цитат на Жан-Клод-Кили – алпиецът на двадесетото столетие, цитирам:

„Стенмарк е виртуоз, защото се движи от старта до финала като по релси, без свличания и без излишни врязвания на ските в снега. Той никога не се бори със ските, а с лекота ги управлява и никога не пропуска врата. Това се дължи на факта, че Стенмарк стои идеално уравновесен върху ските и извършва завоите, като използва цялата им дължина повече от всеки друг. При извършването на завоите ефективно използва страничната им кривина. Всичко това му осигурява сигурност и ускорение - липсващо у другите”. Край на цитата.

В интерес на труда, както и за получаване на по-голяма научна и приложна стойност на метода за визуализация ще се получи, ако той се обоснове на матричната теория и идеята за бъдещето на Бернщайн-Анохин и не на последно място свърже и с ретикулната система – центърът на сортиране и запаметяване на информацията в кората на главния мозък.

Без да се спираме на повече подробности изхождайки от изложеното до тук, като по значими с научно достойнство и приносен характер могат да се формулират следните разработки и достойнства на труда:

Първо. Извършен е обстоен и компетентен обзор на широк кръг въпроси свързани с обсъжданата проблематика, в частност и преди всичко на тактическото мислене и визуализация на последното при снежни и безснежни условия за подрастващите слаломисти на възраст /10-15 г./.

Второ. По убедителен начин, подкрепен със солидни експериментални данни и компетентна трактовка е установено, не само актуалността на тематиката на обсъждания труд, но и целесъобразността за усъвършенстване на тактическото мислене още от ранна детска възраст и то, като неотменна част от другите страни на спортната подготовка.

Трето. Разработени са научнообосновани методи за видеокомпюторен анализ, компюторни модели за визуализация на тактическото мислене, и не на последно място е разработен коефициент за ефективност на линията на движение по слаломното трасе. Според мен някои от тях с иновационен характер.

Четвърто. По експериментален път и достатъчно данни е установено, че работата за усъвършенстване на линията на движение в слалома е неразделна част, но не и водеща, приоритетна в подготовката на подрастващите слаломисти, особено за тези от младша възраст /10-12 годишни/.

Пето. Формулирани са поредица от изводи и препоръки за теорията и спортната практика, някои от тях с приносен характер, не само за спортната практика, но и за теорията. Като такива могат да се посочат тези описани от мен по горе под №№ 2, 3 и 4.

Преди да премина към заключение бих поставил и някои въпроси като:

а/. Какво разбира дисертанта под фаза на управление и как определя нейните параметри ?

б/. С какви методи е проследявана линията на движение и съответно нейните времеви и скоростни фази ?

Оценявайки актуалността на разискваната тематика и не на последно място научните достойнства в обсъждания труд, считам за целесъобразно и предлагам на дисертанта и неговия научен ръководител да продължат с изследванията си в тази насока, като

ги разработят в голям Докторски труд обхващащи всички нива на подготовка и всички алпийски дисциплини.

Забележка. Авторефератът и приложенията към доктората документи са коректно разработени съгласно изискванията на Правилника за научни звания и степени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Независимо от направените бележки,обсъждания труд в този си вид отговаря и притежава всички достойнства на Докторски дисертационен труд. И по конкретно,трудът е научно издържан от теоретическа,методологична и приложна гледна точка със съответни научни приноси за теорията и спортната практика, което ми дава основание да предложа на Уважаемата научна комисия да присъди на автора на обсъждания труд - ас.ДЕЯН РАЙЧЕВ ТОДОРОВ научната степен : Д О К Т О Р.

11.01.2016 г.

С о ф и я

Рецензент:

/проф.В.Фурнаджиев,д.н./.